

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.83:316.624-047.37(477)

Серажим І. Р.,

igor.szim@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1477-7887,

Researcher ID: GNP-3715-2022,

аспірант кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності, Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню стану наукової розробленості проблеми девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Визначено, що переважна частина кримінологічних досліджень злочинності у сфері діяльності органів та установ виконання покарань має своїм об'єктом протиправну поведінку самих засуджених, у той час як проблема протиправної, зокрема девіантної, поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України комплексного вирішення не отримала. Оглянуто наукові роботи, які стосуються проблем протиправної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, а також наукові праці, присвячені загальним проблемам вивчення та корекції девіантної поведінки. Встановлено, що дослідження вчених у окресленій тематиці переважно присвячені аналізу теоретичних та практичних аспектів запобігання протиправній поведінці персоналу органів й установ виконання покарань; комплексному дослідженню проблем, пов'язаних із запобіганням кримінальним правопорушенням, що вчиняються персоналом виправних колоній України; питанням попередження кримінально караної поведінки серед персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; проблемам виникнення та реалізації на практиці мотивів вчинення кримінальних правопорушень персоналом установ виконання покарань; аналізу проблеми злочинності корупційної спрямованості у пенітенціарній системі України; визначенню детермінант вчинення корупційних правопорушень представниками персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; окремим проблемам професійної деформації персоналу місць позбавлення волі; аналізу проблем насильства в установах виконання покарань України; питанням латентної злочинності в кримінально-виконавчих установах. На основі проведеного дослідження, наголошено на необхідності подальшого кримінологічного дослідження проблем девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України задля удосконалення теорії правової науки та правозастосовної практики.

Ключові слова: девіантна поведінка, Державна кримінально-виконавча служба України, персонал Державної кримінально-виконавчої служби України, девіантна поведінка персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Serazhym I. R.,

igor.szim@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1477-7887,

Researcher ID: GNP-3715-2022,

Postgraduate Student of the Department of Criminal Procedure,

Detective and Operational-Search Activity,

National University "Odesa Law Academy", Odesa

STATE OF SCIENTIFIC DEVELOPMENT OF THE PROBLEM OF DEVIANT BEHAVIOR OF THE PERSONNEL OF THE STATE CRIMINAL-EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

Abstract. *The article is devoted to the study of the state of scientific development of the problem of deviant behavior of the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine. It has been determined that the vast majority of criminological studies of crime in the field of activities of bodies and institutions of execution of punishments has its object illegal behavior of the convicts, while the problem of illegal, in particular deviant, behavior of the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine has not received a comprehensive solution. Scientific works concerning problems of illegal behavior of the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine, as well as scientific works devoted to general problems of study and correction of deviant behavior are examined. It has been established that the research of scientists in the outlined topic is mainly devoted to the analysis of theoretical and practical aspects of preventing illegal behavior of the personnel of bodies and institutions of execution of punishments; comprehensive research of problems related to the prevention of criminal offenses committed by the personnel of correctional colonies of Ukraine; prevention of criminal conduct among the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine; problems of occurrence and implementation in practice of motives for committing criminal offenses by personnel of institutions of execution of punishments; analysis of the problem of corruption crime in the penitentiary system of Ukraine; identifying of determinants of corruption offenses of representatives of the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine; separate problems of professional deformation of the personnel of places of imprisonment; analysis of problems of violence in institutions of execution of punishments of Ukraine; the issue of latent crime in criminal executive institutions. Based on the research, the need for further criminological study of the problems of deviant behavior of the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine to improve the theory of legal science and law enforcement practice is emphasized.*

Key words: deviant behavior, State Criminal-Executive Service of Ukraine, personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine, the deviant behavior of the personnel of the State Criminal-Executive Service of Ukraine.

JEL Classification: K 42

DOI: <https://doi.org/110.36477/2616-7611-2022-11-09>

Постановка проблеми. Питання додержання законності у пенітенціарній сфері традиційно привертало значну увагу з боку науковців, державних та громадських діячів, співробітників правоохоронних органів та суспільства в цілому.

У сучасній кримінологічній та пенітенціарній науці переважна частина досліджень злочинності у сфері виконання кримінальних покарань традиційно має своїм об'єктом протиправну поведінку самих засуджених, насамперед тих, що перебувають в установах виконання покарань. Протягом останніх років в Україні підготовлено чималу кількість наукових праць, присвячених більшості аспектів протидії як пенітенціарній злочинності в цілому, так і окремим її проявам.

У той же час, проблема протиправної і, більш ширше, девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України комплексного вирішення в кримінології досі не отримала, хоча і привертала увагу окремих вчених.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання запобігання протиправній поведінці персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України знайшли відображення у роботах І. А. Богатирьова, О. Г. Бондарчука, Т. А. Денисової, З. В. Журавської, І. О. Колба, Я. О. Ліховіцького, В. В. Лопохи, В. О. Лисенка, О. Г. Михайлика, Ю. В. Орла, В. І. Руденка, Л. Г. Якименко та інших дослідників.

В той же час, з огляду на те, що прояви девіантної поведінки серед представників Державної кримінально-виконавчої служби України все ще є досить поширеними, відповідна проблематика потребує подальшого наукового осмислення й вивчення, задля вироблення ефективних шляхів запобігання таким явищам.

Метою статті є визначення стану наукової розробленості проблеми девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Серед наукових праць українських

вчених, які стосуються питання запобігання протиправній поведінці персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, чільне місце посідають дисертаційні дослідження Я. О. Ліховіцького, В. В. Лопохи, В. О. Лисенка, В. І. Руденка, І. А. Богатирьова, Ю. В. Орла, О. Г. Михайлика, Л. Г. Якименко, в яких представлено аналіз низки аспектів протиправної поведінки персоналу органів та установ виконання покарань.

Зокрема, аналізу теоретичних та практичних аспектів запобігання протиправній поведінці персоналу таких органів й установ присвячено дисертаційне дослідження Я. О. Ліховіцького «Кримінологічні засади запобігання злочинам, що вчиняються персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України» (2018 р.) [1].

Автором наведено кримінологічну характеристику кримінальних правопорушень, що вчиняються персоналом служби, розроблено науково обґрунтовані шляхи щодо нейтралізації, блокування та усунення детермінант, які спричиняють та обумовлюють злочинну поведінку цих осіб, а також в цілому щодо удосконалення механізму загальносоціального, спеціально-кримінологічного та індивідуального запобігання цьому виду злочинності.

В роботі проаналізовано механізм злочинної поведінки персоналу органів та установ виконання покарань, розкрито зміст та основні кримінологічно-значущі риси особи злочинця. Наголошено, що у її структурі одночасно діють як загально-кримінологічні, так і особливі (специфічні) ознаки, обумовлені соціально-правовим статусом персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України та встановленим порядком добору, підготовки та підвищення кваліфікації цих осіб у спеціальних центрах та відомчих закладах освіти.

Певної уваги приділено віктимологічним аспектам кримінальних правопорушень, що вчиняються персоналом органів та установ виконання покарань. Крім того, у роботі виокремлено основні напрями та засоби правового регулювання діяльності, спрямованої на запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються представниками органів та установ виконання покарань, сформульовано шляхи підвищення ефективності та визначені критерії оцінки запобіжної діяльності у цій сфері.

Комплексному дослідженню проблем, пов'язаних із запобіганням кримінальним правопорушенням, зокрема злочинам, що вчиняються

персоналом виправних колоній України, присвячено дисертаційне дослідження В. В. Лопохи «Запобігання злочинам, що вчиняються персоналом виправних колоній України» (2015 р.) [2].

В роботі розглянуто низку проблем запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються персоналом виправних колоній під час виконання покарання у виді позбавлення волі. Автором приділено увагу дослідженню міжнародно-правових стандартів, що регулюють статус персоналу місць позбавлення волі, та пов'язані з виконанням кримінальних покарань.

Розглянуто ряд питань кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень, що вчиняються персоналом місць позбавлення волі, а також досліджено характерні риси цієї категорії правопорушників. Автором зроблено спробу окреслити основні детермінанти зазначеної категорії правопорушень та запропонувати окремі напрями удосконалення правового механізму запобігання вчиненню суспільно небезпечних та караних діянь з боку персоналу установ виконання покарань, а також шляхи підвищення ефективності виконання покарання у виді позбавлення волі.

У дисертаційній роботі В. О. Лисенка «Запобігання злочинам корупційної спрямованості у Державній кримінально-виконавчій службі України» (2014 р.) [3] здійснено ретроспективний аналіз проблеми злочинності корупційної спрямованості у пенітенціарній системі України, сформульовано поняття та наведено соціально-правову характеристику кримінальних правопорушень корупційної спрямованості, що вчиняються персоналом органів та установ виконання покарань.

Автором наведено розгорнуту кримінологічну характеристику такого явища, визначено кількісно-якісні показники кримінальних правопорушень корупційної спрямованості, що вчиняються у пенітенціарній системі України, надано кримінологічну характеристику осіб, що вчиняють правопорушення зазначеної категорії. З урахуванням аналізу детермінаційного комплексу корупційної злочинності у пенітенціарній системі, дисертантом запропоновано власний підхід до побудови системи загальносоціальних, спеціально-кримінологічних та індивідуальних заходів запобігання таким правопорушенням.

Одним з перших в Україні монографічних досліджень сучасних проблем, пов'язаних з виникненням та реалізацією на практиці мотивів вчинення кримінальних правопорушень пер-

соналом установ виконання покарань, є дисертація В. І. Руденка «Мотиви вчинення злочинів персоналом установ виконання покарань України: поняття та запобігання їх реалізації на практиці» (2018 р.) [4].

У дисертації визначено зміст та сформульовано авторське визначення поняття «мотиви вчинення злочинів персоналом установ виконання покарань». Автором проаналізовано індивідуальні мотиви у змісті злочинної поведінки персоналу установ виконання покарань та класифіковано їх на: 1) службові; 2) загальні (загальнокримінальні); 3) змішані. З урахуванням змісту індивідуальних мотивів, дослідником побудовано типологію злочинної поведінки персоналу установ виконання покарань за двома основними критеріями – суб'єктивною типовістю підстав її формування та інтенсивністю.

Окремі проблеми професійної деформації персоналу місць позбавлення волі як одного з криміногенних чинників вчинення засудженими кримінальних правопорушень під час перебування в місцях позбавлення волі досліджено в дисертаційній роботі А. І. Богатирьова «Злочинність серед засуджених у місцях несвободи: кримінологічна характеристика та запобігання» (2020 р.) [5].

Автор зауважує, що проблема професійної деформації персоналу місць несвободи є перемінною та маловивченою, хоча і надзвичайно актуальною. В роботі досліджено особливості впливу професійно деформованого персоналу місць позбавлення волі на молодих співробітників. На думку дослідника, у процесі професіоналізації персонал відповідних органів й установ набуває не тільки специфічних умінь та навичок, а й особливого почуття причетності до цінностей, поглядів, правил поведінки, притаманних носіям певної професії, вирізняючи їх від решти суспільства у окрему корпоративну групу. Наголошується, що саме оточуючі працівники установи виконання покарання є джерелом цього негативного явища, його стимуляції та фіксації, у тому числі шляхом нав'язування негативних традицій та звичок.

Низку актуальних питань, пов'язаних з попередженням кримінально караного поведінки серед персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, досліджено в дисертаційній роботі Ю. В. Орла «Кримінально-правова охорона нормальної діяльності органів і установ кримінально-виконавчої служби України» (2017 р.) [6]. У роботі автор торкнувся питання кри-

мінологічної характеристики злочинності серед персоналу кримінально-виконавчих установ, виокремив основні соціально-демографічні, психологічні риси особистості співробітників, які вчиняють кримінальні правопорушення, а також низку специфічних характеристик, які впливають з їх службового статусу.

Комплексному аналізу проблем насильства в установах виконання покарань України присвячено дисертаційне дослідження О. Г. Михайлика «Насильство в установах виконання покарань: кримінально-правова та кримінологічна характеристика» (2020 р.) [7].

Автором визначено поняття насильства в установах виконання покарань та введено в науковий обіг три категорії такого насильства: насильство до засуджених з боку засуджених; насильство до персоналу з боку засуджених; насильство персоналу до засуджених. В контексті цього дослідження найбільший інтерес становлять доробки автора саме щодо третьої категорії насильства. В роботі досліджено стан і тенденції цього виду злочинності, окреслено певні детермінанти такого насильства, наведено кримінологічну характеристику особистості злочинця та віктимологічну характеристику потерпілого, запропоновано комплекс загальносоціальних та спеціально-кримінологічних заходів протидії насильству в установах виконання покарань, у тому числі й з боку пенітенціарного персоналу.

Певні аспекти девіантної в цілому і злочинної, зокрема, поведінки персоналу установ виконання покарань були предметом дисертаційного дослідження Л. Г. Якименко «Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань» (2016 р.) [8]. У науковому дослідженні автор торкається питань стану, структури, динаміки цього блоку злочинності персоналу установ виконання покарань, досліджує особливості кримінологічної характеристики таких правопорушників, окреслює комплекс причин та умов, що детермінують протиправну поведінку представників таких органів й установ.

Протягом останнього часу опубліковано низку наукових статей вітчизняних вчених, присвячених окремим аспектам протидії злочинності серед персоналу органів та установ виконання покарань.

У роботі Т. А. Денисової «Детермінація злочинів, учинених персоналом кримінально-виконавчої служби» (2019 р.) [9] на основі теоретичних узагальнень та здобутого емпіричного матеріалу представлено результати вивчення детермінацій-

ного комплексу кримінальних правопорушень, що вчиняються персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України. Автором встановлено та систематизовано основні детермінанти правопорушень цієї категорії з урахуванням їх кількісно-якісних показників, аналізу основних мотивів вчинення та адміністративної й дисциплінарної практик Державної кримінально-виконавчої служби України.

Низку висновків та пропозицій щодо покращення стану правопорядку у Державній кримінально-виконавчій службі України наведено у роботах З. В. Журавської «Заходи протидії правопорушенням з участю персоналу установ виконання покарань» (2010 р.) [10], «Основні детермінанти протиправної поведінки персоналу виправних колоній України» (2013 р.) [11] та «Вчинення злочинів персоналом виправних колоній як один із чинників, що знижує рівень забезпечення особистої безпеки засуджених» (2014 р.) [12].

Проблеми визначення детермінант вчинення корупційних правопорушень представниками персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України досліджено й у працях О. Г. Бондарчука «Професійна деформація персоналу як передумова виникнення корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України» (2012 р.) [13] та «Соціальна незахищеність співробітників кримінально-виконавчої системи як додатковий ризик корупції» (2012 р.) [14].

Ряд актуальних проблем з досліджуваної тематики розглянуто у роботі О. П. Доробальюка «Латентність злочинів, вчинених персоналом установ виконання покарань в Україні» (2014 р.) [15]. Автором досліджено причини існування феномену латентної злочинності в кримінально-виконавчих установах, проаналізовано правопорушення, що вчиняються найчастіше, виокремлено особливості несення служби та виконання службових обов'язків персоналом установ виконання покарань, надано пропозиції щодо зменшення рівня латентної злочинності цієї категорії.

Низку наукових досліджень вчених також присвячено загальним та спеціальним проблемам вивчення й корекції девіантної поведінки в цілому [16; 17; 18; 19; 20; 21; 22 та ін.].

Здебільшого такі дослідження проведено представниками психологічних та педагогічних наук. Зокрема, у цих роботах досліджуються проблемні питання щодо сутності, видів, форм та структури девіантної поведінки, чинників її виникнення, аналізуються індивідуально-психологічні механізми девіацій, способи виявлення

відхилень у поведінці осіб, методи психоконсультативної та корекційної роботи з особами, які виявляють девіантну поведінку.

Висновки та перспективи подальших досліджень за напрямом. Наведені напрацювання підтверджують багатоаспектність та складність вивчення феномену девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України як правового, соціального й психологічного явища.

Праці вищенаведених учених мають важливе наукове та практичне значення і становлять теоретичну базу дослідження проблем девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. У той же час, ці дослідження об'єктивно не охоплюють усі актуальні на сьогодні аспекти досліджуваної проблематики, особливо з урахуванням нових положень кримінально-виконавчого законодавства, змін у структурі Державної кримінально-виконавчої служби України, а також оновлення форм та методів роботи з засудженими.

У зв'язку з цим, цілісне кримінологічне дослідження проблем девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України уявляється достатньо актуальним як для теорії правової науки, так і для потреб правозасосовної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ліховіцький Я. О. Кримінологічні засади запобігання злочинам, що вчиняються персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. К., 2018. 38 с.
2. Лопоха В. В. Запобігання злочинам, що вчиняються персоналом виправних колоній України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2016. 224 с.
3. Лисенко В. О. Запобігання злочинам корупційної спрямованості у Державній кримінально-виконавчій службі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2014. 19 с.
4. Руденко В. І. Мотиви вчинення злочинів персоналом установ виконання покарань України : поняття та запобігання їх реалізації на практиці : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2018. 21 с.
5. Богатирьов І. А. Злочинність серед засуджених у місцях несвободи : кримінологічна характеристика та запобігання : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Ірпінь, 2020. 39 с.
6. Орел Ю. В. Кримінально-правова охорона нормальної діяльності органів і установ кримінально-виконавчої служби України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2017. 36 с.

7. Михайлик О. Г. Насильство в установах виконання покарань : кримінально-правова та кримінологічна характеристики : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Ірпінь, 2020. 39 с.

8. Якименко Л. Г. Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2016. 20 с.

9. Денисова Т. Детермінація злочинів, учинених персоналом кримінально-виконавчої служби. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2019. № 4. С. 34-52.

10. Журавська З. В. Заходи протидії правопорушенням з участю персоналу установ виконання покарань. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. С. 378-387.

11. Журавська З. В. Основні детермінанти протиправної поведінки персоналу виправних колоній України. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 3. С. 296-300.

12. Журавська З. В. Вчинення злочинів персоналом виправних колоній як один із чинників, що знижує рівень забезпечення особистої безпеки засуджених. *Історико-правовий часопис*. 2014. № 2. С. 98-102.

13. Бондарчук О. Г. Професійна деформація персоналу як передумова виникнення корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2012. № 2 (6). С. 1-14.

14. Бондарчук О. Г. Соціальна незахищеність співробітників кримінально-виконавчої системи як додатковий ризик корупції. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2012. № 4 (59). С. 156-161.

15. Доробалюк О. П. Латентність злочинів, вчинених персоналом установ виконання покарань в Україні. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2014. № 3 (45). С. 84-88.

16. Ківенко Н. В. Девіантна поведінка : сучасна парадигма. Ірпінь : Академія Державної податкової служби України, 2002. 240 с.

17. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки. К. : МАУП, 2006. 88 с.

18. Барко В. І. Профілактика адитивної поведінки у працівників органів внутрішніх справ України : навчальний посібник. К. : К.І.С., 2008. 142 с.

19. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Либідь, 2011. 520 с.

20. Герасимов Т. З. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини : філософсько-правовий вимір : монографія. Л. : ЛДУВС, 2012. 420 с.

21. Психологічні механізми адаптації девіантів до сучасного соціокультурного середовища : монографія / за ред. Н. Ю. Максимової. К. : Педагогічна думка, 2015. 254 с.

22. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки : навчально-методичний посібник. Львів : ЛДУВС, 2014. 192 с.

REFERENCES:

1. Likhovitskyi Ya. O. Kryminolohichni zasady zapobihannia zlochynam, shcho vchyniautsia personalom Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.08. K., 2018. 38 s.

2. Lopokha V. V. Zapobihannia zlochynam, shcho vchyniautsia personalom vypravnykh kolonii Ukrainy : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. K., 2016. 224 s.

3. Lysenko V. O. Zapobihannia zlochynam koruptsiinoi spriamovanosti u Derzhavnii kryminalno-vykonavchii sluzhbi Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kh., 2014. 19 s.

4. Rudenko V. I. Motyvy vchynennia zlochyniv personalom ustanov vykonannia pokaran Ukrainy : poniattia ta zapobihannia yikh realizatsii na praktytsi : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Zaporizhzhia, 2018. 21 s.

5. Bohatyrov I. A. Zlochynnist sered zasudzhennykh u mistsiakh nesvobody : kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.08. Irpin, 2020. 39 s.

6. Orel Yu. V. Kryminalno-pravova okhorona normalnoi diialnosti orhaniv i ustanov kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.08. Kh., 2017. 36 s.

7. Mykhailyk O. H. Nasylstvo v ustanovakh vykonannia pokaran : kryminalno-pravova ta kryminolohichna kharakterystyka : avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk : 12.00.08. Irpin, 2020. 39 s.

8. Iakymenko L. H. Zapobihannia pronyknenniu zaboronenykh predmetiv do ustanov vykonannia pokaran : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Dnipro, 2016. 20 s.

9. Denysova T. Determinatsiia zlochyniv, uchynenykh personalom kryminalno-vykonavchoi sluzhby. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. 2019. № 4. S. 34-52.

10. Zhuravska Z. V. Zakhody protydii pravoporushenniam z uchastiu personalu ustanov vykonannia pokaran. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2010. № 1. S. 378-387.

11. Zhuravska Z. V. Osnovni determinanty protypravnoi povedinky personalu vypravnykh kolonii Ukrainy. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2013. № 3. S. 296-300.

12. Zhuravska Z. V. Vchynennia zlochyniv personalom vypravnykh kolonii yak odyn iz

chynnykiv, shcho znyzhuie riven zabezpechennia osobystoi bezpeky zasudzhenykh. *Istoryko-pravovyi chasopys*. 2014. № 2. S. 98-102.

13. Bondarchuk O. H. Profesiina deformatsiia personalu yak peredumova vynyknennia koruptsii v Derzhavni kryminalno-vykonavchii sluzhbi Ukrainy. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii «Pravo»*. 2012. № 2 (6). S. 1-14.

14. Bondarchuk O. H. Sotsialna nezakhyschenist spivrobotnykiv kryminalno-vykonavchoi systemy yak dodatkovyi ryzyk koruptsii. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*. 2012. № 4 (59). S. 156-161.

15. Dorobaliuk O. P. Latentnist zlochyniv, vchynenykh personalom ustanov vykonannia pokaran v Ukraini. *Derzhava ta rehiony. Serii : Pravo*. 2014. № 3 (45). S. 84-88.

16. Kivenko N. V. Deviantna povedinka : suchasna paradyhma. Irpin : Akademiia Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, 2002. 240 s.

17. Bondarchuk O. I. Psykholohiia deviantnoi povedinky. K. : MAUP, 2006. 88 s.

18. Barko V. I. Profilaktyka adytyvnoi povedinky u pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy : navchalnyi posibnyk. K. : K.I.S., 2008. 142 s.

19. Maksymova N. Yu. Psykholohiia deviantnoi povedinky : navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv. K. : Lybid, 2011. 520 s.

20. Herasymov T. Z. Pryrodni ta sotsialni determinanty formuvannia deviantnoi povedinky liudyny : filosofsko-pravovyi vymir : monohrafiia. L. : LDUVS, 2012. 420 s.

21. Psykholohichni mekhanizmy adaptatsii deviantiv do suchasnoho sotsiokulturnoho seredovyshcha : monohrafiia / za red. N. Yu. Maksymovoi. K. : Pedahohichna dumka, 2015. 254 s.

22. Khrystuk O. L. Psykholohiia deviantnoi povedinky : navchalno-metodychnyi posibnyk. Lviv : LDUVS, 2014. 192 s.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2022